

Filová Božena (1926) :

Etnografka, PhDr., CSc., členka korešpondentka SAV.

V rokoch 1946-1950 študovala na FF KU v Prahe slavistiku a národopis u Karela Chotka. Od 1950 odborná, potom vedecká pracovníčka NÚ SAV v Bratislave. Pôvodne sa zameriavala na slovenský folklór, na spôsob života a kultúru robotníctva. Postupne sa preorientovala na problematiku rodinného a spoločenského života. Kandidátsku dizertačnú prácu *Spoločenský a rodinný život slovenského ľudu* obhájila roku 1966. Začiatkom 50. rokov pripravila koncepciu a projekt výskumu robotníckej kultúry, ktorej výsledkom bola kolektívna monografia banskej obce Žakarovce. V rokoch 1958-1989 bola riaditeľkou NÚ SAV. V tomto období sa rozvinula činnosť Medzinárodnej komisie pre výskum ľudovej kultúry oblasti Karpát a Balkánu, začal sa etnografický výskum slovenských enkláv v Juhoslávii, Maďarsku, Bulharsku a Rumunsku, sformulovala sa samostatná úloha etnografického výskumu súčasnosti, rozvinula sa teoreticko-metodologická činnosť v oblasti folkloristiky. Ústav súčasne riešil aj ostatné aktuálne témy národopisnej vedy. Pracovníci ústavu pripravili rad kolektívnych syntetických prác venovaných historickému vývinu ľudovej kultúry Slovensku, na ktorom sa Filová podieľala ako autorka, vedecká redaktorka alebo zostavovateľka. Najvýznamnejším počinom bola príprava a vydanie *Etnografického atlasu Slovenska* (1990). Vedecko-organizačné schopnosti Filovej našli uplatnenie v usmerňovaní a koordinácii vedeckej práce i v redakčnej práci. V rokoch 1970-1990 bola celoštátnou koordinátorkou výskumných úloh čs. etnografie a folkloristiky v rámci Štátneho plánu základného výskumu, čo sa odráža i v zameraní jej teoreticko-metodologických príspevkov. V rokoch 1960-1990 bola hl. redaktorkou vedeckého časopisu SAV *Slovenský národopis*, z ktorého sa za toto obdobie stalo vedecky uznávané periodikum s vysokou odbornou i výtvarnou úrovňou. Redakčne pripravila rad monografických a syntetických publikácií. Pracovala vo vedeckých kolégiách a radách, v odborných komisiách ústredných vedeckých inštitúcií. V publicistických príspevkoch predkladala širokej verejnosti svoje náhľady na predmet bádania národopisu, na ľud a jeho kultúru, na jej význam pre súčasnosť i budúcnosť. Filová predstavuje jednu s najvýraznejších osobností národopisnej vedy na Slovensku v 2. polovici 20. storočia. Zásluhou jej osobných a odborných kvalít i postojov bolo možné NÚ SAV nielen udržať, ale vybudovať z neho vedecké pracovisko, ktorého pracovné výsledky našli uznanie v domácich i zahraničných vedeckých kruhoch. Zabezpečila také personálne i materiálne podmienky, ktoré umožnili rozvoj nielen vecného, ale i teoretického bádania v slovenskom národopise. Aj jej zásluhou sa z národopisu, ktorý mal prevažne opisný charakter, stala plnohodnotná vedecká disciplína. Ocenením Filovej odborných kvalít a zásluh o národopisnú vedu bolo jej zvolenie za členku korešpondentku SAV (1980).